

DE KUNST

Een Algemeen Geïllustreerd en Artistiek Weekblad

Tooneel, Muziek, Beeldende Kunsten, Letteren, Bouwkunst, Kunstnijverheid, Tentoonstellingen, Mode, Sport, Enz.

— ABONNEMENT VOOR NEDERLAND —
PER KWARTAAL FRANCO PER POST f 2.—
Bij vooruitbetaling Losse Nummers 25 Cent
Voor het Buitenland wordt de prijs met 60
cent per 3 maanden verhoogd voor porto

Directeur-Hoofdredacteur: N. H. WOLF
Letterk. Redacteur: WENZEL FRANKEMÖLLE

BUREAU VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE
AMSTEL 56 AMSTERDAM

— ADVERTENTIËN 30 CENT PER REGEL —
BIJ KONTRAKT BIZONDERE VOORWAARDEN
Inlichtingen geeft gaarne de Administratie
van De Kunst —
Proetnummers steeds op aanvraag verkrijgbaar

MEDEWERKERS: CAREL J. A. BEGEER, FRANK VAN BERGEN, CORN. DOPPER, HENRY ENGELN, LEO FAUST, OTTO KNAAP, WILMA KNAAP, DR. EDW. B. KOSTER, W. A. J. VAN MEURS, W. C. VAN MEURS, FREDERIK VAN MONSJOU, P. C. DE MOOR, NEVOH, MARTIN PERMYS, JAN PONSSTIJN, J. K. RENSBURG, F. SMIT KLEINE, J. H. SPEENHOFF, HERRE DE VOS, Mr. A. ZELDENRUST, PH. ZILCKEN,

Grappen- makers.

Van eene „vereeniging” van beeldende „kunstenaars”, — van welke „vereeniging”, naar ons bij navraag bleek, aangeen enkel *kunstenaar* het bestaan bekend is, ontvingen wij het volgende grappige schrijven:

Vereeniging van Beeldende Kunstenaars
„De Anderen”.

Leiden, 6 Mei 1916.

Redactie „De Kunst”
Amsterdam.

Geachte Redactie,

Tot mijn spijt moet ik u namens de Vereeniging „De Anderen” mededeelen, dat bij meerderheid van stemmen besloten is, uw kunstcriticus den Heer Wolf, den toegang tot onze tentoonstellingen te weigeren. Mocht deze heer daar toch verschijnen, zoo zullen wij genoodzaakt zijn van ons huisrecht gebruik te maken.

Met de meeste hoogachting,

(w.g.:) THEO VAN DOESBURG.
Secr. Penn.

Wij hebben onze detectives er op uitgezonden, om te Leiden naar het huis der „Anderen” te zoeken. Zij zijn teruggekomen met de boodschap: dat zij het niet hebben kunnen vinden. Wel hebben zij vlak bij Leiden het huis Endegeest gezien. Vermoed wordt, dat de „Anderen” daar zitten opgesloten.

FIRMA J. HERM. SCHRÖDER

KEIZERSORACHT 391 AMSTERDAM
Verzekering van Kunstwerken en Muziek-Instrumenten
tegen alle denkbare schade
in huis, in musea, gedurende transport, op tentoonstellingen enz.
UITERST BILLIJKE VOORWAARDEN.

Drinkt Fisslthaler's
Pilsner-Urquell en Augustiner-Bräu

Judith.

Bijbelsch toneelspel in 5 bedrijven (6 taferelen) door Herman van den Eerenbeemt. Muziek van Hubert Cuijpers.

Op te voeren door de R. Kath. Studenten-vereeniging Sanctus Thomas Aquinas, op Maandag 15 Mei 1916, in den Stadsschouwburg te Amsterdam.

Hoofdpersonen:

Judith	Nettie Huffstadt
Holofernes	Coen Hissink
Midapsis, eene slavin	Marie Jansen
Mirjam, Judith's dienstmaagd.	C. v. Rijkevorsel
Osias	Herm v. d. Eerenbeemt
De Stem van God.	Willem van der Veer

Indien de teekenen niet bedriegen, staan wij voor een belangrijke gebeurtenis op toneelgebied.

Een katholiek student aan de Amsterdamsche universiteit, de heer Herman van den Eerenbeemt, die in katholieke, zoowel als in algemeene dilettant-tooneelkringen een goeden naam en invloed heeft door zijne bestrijding van het absurde al-te-puristische in het van zekeren katholieken kant komende drijven tegen het-tooneel-in-het algemeen. — die ook als redacteur van het bondsorgaan der dilettanten-tooneelvereenigingen in aanzien is en als schrijver ook reeds eenige bekendheid heeft, — de heer Herman van den Eerenbeemt heeft een bijbelsch toneelspel in verzen geschreven: „Judith”, dat aanstaaenden Maandag, ter gelegenheid van het vierde lustrum der roomsch-katholieke studentenvereeniging „Sanctus Thomas Aquinas”, in den Stadsschouwburg wordt opgevoerd.

Bij „Judith” heeft de komponist Hubert Cuijpers, wien zulk een taak alleszins kan worden toevertrouwd, begeleidend muziek geschreven: eene muzikale inleiding (vóór het eerste bedrijf), een zang in het derde bedrijf (voor de slavin Midapsis), die in voordracht overgaat, en dansmuziek in het vierde bedrijf (te dansen door Angèle Sydow en hare leerlingen), — terwijl in het eerste tafereel van het vijfde bedrijf een rouwkoor voorkomt, op motieven ontleend aan David's psalmen, en de verzen van het tweede tafereel geheel op begeleidend rythmische muziek gesproken worden (als declamatorium). Bij de voorstelling worden het koor en het orkest door den komponist zelf gedirigeerd, terwijl de algemeene leiding en de regie zijn toevertrouwd aan Willem van der Veer, die ook een rol vervult („de Stem van God”). Nieuwe dekors zijn geschilderd door den heer Richter, en een aanplakbiljet is geteekend door Isidoor van Mens.

Het eerste bedrijf speelt vóór de poort van de belegerde stad Bethulië, het tweede bedrijf op het dak van Judith's huis. Het derde en vierde bedrijf gebeurt in de tent van Holofernes, — het vijfde brengt ons weer naar de stad Bethulië terug: het eerste tafereel in de poort, het tweede op een open plein.

Herman van den Eerenbeemt heeft in zijn „Judith”, dat een tegenhanger is van de „Judith” van Hebbel, het bijbelverhaal op den voet gevolgd. Slechts brengt hij er eene nieuwe persoonlijkheid in, de slavin Midapsis, die aan Holofernes zijn toekomst voorspelt en hem waarschuwt voor de Hebreuwsche. Maar overigens is, als in den Bijbel, Judith de door God gezonden vrouw (ook de katholieke opvatting), en niet als bij Hebbel de sensueele, die Holofernes wil bekoren.

De schrijver bezigt tot het uitdrukken van verschillende gemoedstoestanden en karakterstemmingen een acht-tal koren, die de dragers zijn van symbolen, als: angst, vrees, hoop e.d. Zij staan in de handeling en ondersteunen het gesproken woord door daarmede overeenstemmende gestyleerde gebaren. Kleurklank en rythme van het vers en van de muziek gaan harmonisch samen, vloeien als het ware ineen, terwijl het gebaar het gesproken woord als het ware evenwijdig begeleidt.

Aan de handeling op het toneel nemen in het geheel een 140-tal personen deel.

Te verwachten is, dat, na de opvoering van „Judith”, ook Van den Eerenbeemt's overige religieus-litteraire drama's tot uitvoering komen: Maria Magdalena, Tobias, en Samson. Vermoedelijk zal „Sanctus Thomas Aquinas” een fonds vormen om elk jaar eene opvoering als deze te geven. De beslissing daaromtrent kan spoedig worden verwacht.

Van den Eerenbeemt's „Judith” is in bejimde verzen geschreven. Het is bedoeld als een stuk waarin hartstochten in botsing komen, een spel van symbolen, die „stemmingen” weergeven, als: vrees, angst, zwaarmoedigheid, reddeloosheid. Als zoodanig treden dan de koren op, die, als gezegd, in de handeling staan. En, om aan de verveling te ontkomen waartoe een bijbelsch spel in verzen zoo spoedig aanleiding geeft, worden de koren afgewisseld door handelende personen, — waartoe ook vrouwen behooren, — wat tot nu toe in de meeste bijbelsche stukken, vooral in door katholieken geschrevene, niet het geval was.

Als het scherm opgaat, bevinden wij ons in de door de Assyriërs belegerde stad Bethulië. De bewoners zijn in angst en vreeze, en ellende en hongersnood heerschen er tengevolge van het beleg. In haar weduwenwoning bidt Judith, de weduwe van den vromen Manasse, al sinds drie dagen in afzondering voor het heil harer stad, — als ouderlingen (tweede bedrijf) haar komen bezoeken en haar raad inwinnen. Zij

kunnen het verzet

Van 't volk niet onderdrukken of bezweren,

en willen de stad overgeven. Maar Judith vertelt hun van een visioen dat zij gehad heeft en deelt hun mede dat zij van plan is, Bethulië te bevrijden van „den vretreder”. Zij zal met haar dienstmaagd Mirjam naar Holofernes' kamp gaan en draagt den ouderlingen op, het volk zoo lang in toom te houden. „Vóór vijf dagen” zal de Heer op Israël neerzien en

verjagen

Den vijand uit ons land.

En zij bidt God, dat deze haar en haar Volk hulp zal brengen.

Dan zegt zij Mirjam haar te toeien voor den tocht. Judith spreekt:

Mijn trouwe maagd, straks zullen we uit dit huis
Gaan, als de nacht omsluiert zal de velden
Met zoeten droom, als ons de sterren melden
En fluisteren dat 't al vreedzaam is in 't dal,
Wen 't strijdrmoer verstomd is en 't geschal
Der wilde krijgsbazuin de stad verlaten....
Kom, toei mij op met blijde bruidsgewaden,
Met paarl en edelsteen en gordelband
Van diep smaragd. Omsnoer aan elke hand
De vingers met ring'n, wier goud gevangen
Houdt paarsen amethyst... met zilvren spangen,
Bestrooid met licht-briljant en blauwigen saffier.
Bind op de zwarte wrong in lossen zwier.
Omkrans het voorhoofd met kornoeljebloesem
En zalf de ivoren borst, d'albasten boezem,
Met geur'ge balsems, met karmijn de wang
En lippen, opgebloosd in blos. Behang
Met chalcedoën het oor, met bloed-koralen
Sier d'elpenbeenen hals, in pronksandalen
Van witte lelie-zij' verschuil den voet....

En als Mirjam zich over dezen pronk verbaast — gedurende haar vier weduwenjaren heeft Judith noot gedacht aan feest of vreugd — antwoordt Judith :

Maak gereed

Wat ik u zeggen zal, en vraag geen reed'nen
Of uitleg, Mirjam! Vul met wijn een leed'ren
Zak, en een kruik met olie. Berg een deel
Van brood en kaas, gerosterd gerstenmeel
En vijgenkoek, voldoende voor drie dagen,
Te saam in eenen wijden tasch, beslagen
Met sierlijk koperslag . . . 't Verblijvend uur.
Waarop 'k, getooid in 't blanke bruidspaaruur,
Den verren bruijom tegemoet kan snellen
Heeft aangeklonken! . . . Hoor de klingelschellen,
De trommelbel en 't gonzend paukeslag . . .
Zie, hoe hij tuurt en wenkt, alsof hij zag
Reeds nader zweven de uitverkoren duive!
Zie, hoe hij gluurt en zwaaiend stéeds blijft wuiven
Als 't sein dat hij reeds langen tijd verwacht
Zijn lief. . . . Want de avond valt, dra zinkt de nacht. . .
Kom, Mirjam, laten wij ons spoeden, kom!
Te lang reeds wacht de nieuwe bruidegom.

Hiermee eindigt het tweede bedrijf.

Het derde en het vierde bedrijf speelt in de tent van Holofernes. De Assyriërs hebben de nederlaag geleden, en Holofernes is razend van woede over den smaad die hem is aangedaan. Hij gaat tegen zijn legeraanvoerders te keer en zweert, zich te zullen wreken:

Vervloekt zij 't Jodenvolk! Voor 't eerst in 't leven,
Zoo rijk aan eer en roem, heeft mij begeven
Het krijgsgeluk en heb 'k den harden kop
Tot bloedens toe gestooten. . . . Op den top
Des bergs hoorde ik de wilde vreugdekreten
Van 't laag gespuis, dat zich, in trots, vermeten
Heeft tegenweer te stellen aan den leeuw, —
Hem uit te sarren met zijn woest geschreeuw
En hoongejoel. . . . Fel gloeit de haat van binnen
In 't hart en spoort mij aan op wraak te zinnen. . . .
'k Heb bloed geroken, há! . . . Mij zal geen vrees
Weerhouden. 'k Hunker naar het Jodenvleesch,
Om 't gretig met mijn sterke en scherpe klauwen
Van één te rijten, 't vreetend fijn te kauwen
Met schuimbekken muil. . . . Há! Geen verschil
Zal tusschen vrouw en maagd bestaan! Ik wil
Niet dat er één' zal blijven ongeschonden,
Om dan daarna het voer te zijn voor honden
Of voor het azend, vraatziek roofgediert,
Dat reeds bij volle zwermen nader zwiert,
Op breedden wiekslag zweeft in wijde kringen,
Steil neerschiet uit de hoogte om door te dringen
Met krommen bek in 't sappig ingewand. . . .
Geen enk'le steen zal blijven staan, het land
Zal ik beploegen, in de voren schedels zaaien,
De lijken niet verbrand' opdat er waaien
Zal wijd in 't rond een walgelijke wind,
Die dooden moet wat nog het leven vindt
In deze streek, opdat de lucht verpest en
Zal ieder struikgewas ten lange leste. . . .

Zoo gaat Holofernes een tijdlang voort, — tot hij zijn legeroversten wegzendt en neervalt op een rustbed.

De slavin Midapsis zingt dan — vanuit het aangrenzende slavinnenvertrek — haar liefdezang. Ten slotte knielt zij aan de voeten van Holofernes neer, die door haar zang tot bedaren is gekomen en haar nu verzoekt, hem nogeens haar jeugdverhaal te doen. Midapsis begint dan :

Ik was een koningsdochter der Pharonen,
Uit 't heerlijk land, waar hel in rossen gloed
De cactus bloeit met purperroode kronen,
Door uitgezochten geur de lucht verzoet;
Van 't droomenland, waar in de bloemenhoven
De paarse nachtviool zacht openlegt
Haar goudgeel hart, en waar, van laag tot boven,
De zwitselbloem zich om de stammen vlecht;
Van 't zonnig land, waar in de lustpriëlen
De wilde klimroos rijgt haar bonte snoer
Van kleurenweelde, en waar in witte abelen
De tortelduive roept met dof gekoer;
In 't verre land, waar in de toovertuinen
De olif en dadelpalmen schaduw sprein;
Waar hoog in breede en uitgeweven kruinen
Het pauwenbed en 't nest der voog'len zijn;
In 't land waar teergewiekte bijen zoemen
Naar vollen honigkelk, met brom-gegons,
Waar blauwe vlinders stoeien om de bloemen,
Getuuld in schalen van gedreven brons;
Waar zwierend sling'ren weel'ge wingerd-ranken,
Gebogen door den zwaren druiventros, —
Daar lag ik mijn'rend neer op marm'ren banken,
Wanneer de wolkenwâ met lichten blos
Zich tooid; als boven 't wieg'lend golvenwoelen
Der kalme zee de zon ter kimme zonk,
Om 't gloeiend toortsig aangezicht te koelen,
Om zich te laven aan een frisschen dronk,
Als langzaam zij nog sprak haar afscheidswaarden,
In paars en goud en karmozijn gedraal,
En 't avonduur trok strakker aan de koorden
Van 't donker nachtgordijn, waar 't lief verhaal
Der sterren stond in fonkelschrift geschreven. . . .
Ras gleed voorbij mijn zorgelooze jeugd. . .
Toen kwamen ramp en onheil aangedreven,
En roofden van mij weg de blijde vreugd. . . .
De vijand viel in onze palmen-landen, —
Hij bracht verwoesting, moord en hongersnood,
— Diep zuchtte ons volk in enge slavenbanden —
Hij sloeg met geeselloorden wreed en snood. . . .
Ik werd ontvoerd, men joeg mij door woestijnen,
Langs vreemde en ongekende paden voort.
Mijn open voeten leden heete pijnen:
Ik weende luid, mijn klacht werd niet gehoord.
Mijn keel werd dor en droog, mijn lippen brandden,
Ik vroeg om drinken, maar een roedeslag
Was 't smartend antwoord der barbarenhanden.
Ik hoorde een vloek en spottend hoongelach. . . .
Ik wist te ontvluchten, bedelend en dorpen, —
Door steden doolde ik vele jaren rond,
En leefde van den spijs, mij toegeworpen,
Als de afgekloven beenen aan een hond. . . .
Tot gij mij vondt, mijn redder, mijn geliefde,
Beschermd opnaamt in uw vreugdegewoon,
Vergeten deedt het lijden, dat mij grielde,
Door liefdekus en streelend minbetoon. . . .
Nu ben ik weer de dochter der Pharonen,

Van 't droomenland, waar steeds de liefde gloeit.
'k Omkrans uw hoofd met rozerode kronen,
Van blijde min in hart en ziel ontbloeid.

Midapsis is eene figuur, die door den schrijver in het bijbelverhaal als 't ware is ingevoegd. Terwijl zij en Holofernes aan het minnekozen zijn, wordt door Vagao, de wacht, Judith aangediend. Holofernes ontbiedt haar en is geslagen door haar schoonheid, en laat zich vertellen waarom Judith tot hem kwam: men kent het verhaal dat Judith den vijand van Israël deed: de dichter Van den Eerenbeemt heeft het in zijn geheel in zijn epos verwerkt. Maar als in het vierde bedrijf Holofernes op het punt staat, zich, in zijn blinde hartstocht, aan Judith over te geven, komt de Midapsis-figuur tusschenbeide en waarschuwt Assur's vorst voor de verleidster.

Dit vierde bedrijf speelt — zooals men begrijpen zal — nagenoeg geheel tusschen Judith en Holofernes. Doch, als gezegd, Midapsis komt de vreugde verstoren en vertelt, ongeroepen en ongevraagd, haar droom aan Holofernes:

In nacht'lijk woud van cederboomen
Zag ik een leeuw in sluimerrust,
En om hem heen, in slaap gesust
Door wiegelzang van 't bladerwuiwen.
Het kroost, dat in zijn manenhuiwen
De kopjes weggedoken had.
Maar langs een stam kwam, glad
En glibb'rig, listig aangeschoven,
Een slang. Schuw schuif'lend, hoog naar boven
Den breeden kop gericht, gleed zij
Geruischloos, stil, fijn spitsend bei
Haar uitgesleten, dunne tongen,
Naar 't leeuwnest, met kronkelwrongen
Van 't lenig lijf, en schuurde zacht
Rondom den leeuw, die, onbedacht
Op 't onheil, 't welk hem strak beloerde,
Zich droomde, dat zijn wijf beroerde
De zonnegouden manentooi.
En als zij, krink'lend, om haar prooi
Zich rondgewenteld had, toen strekte
Opeens de slang haar lijf en rekte
Haar ribben wijd van één, en vóór
De leeuw bevroeden kon waardoor
Hij werd belaagd, éér hij ontwaakte,
Had zij hem reeds omworgd en kraakten
De botten van zijn borst en rug.
Toen gleed zij van hem af, en vlug
Schoof zij, met uitgespannen sprongen,
Naar de opgeschrikte leeuwenjongen....

Holofernes schenkt evenwel geen geloof aan het droomverhaal, — zendt Midapsis weg, — en tracht Judith in zijn bezit te krijgen. Doch deze duwt den beschonken geworden veldoverste terug, — hij valt op zijn legerstede, — en zij bedrijft haar daad. Dan vlucht zij met het hoofd van Holofernes onder haar mantel verborgen.

Een korte ontmoeting met Midapsis bij haar vlucht geeft nog eenige oogenblikken van groote spanning.

Het hoogtepunt wordt evenwel bereikt in het vijfde bedrijf, als Judith weer te Bethulië terug is. In het eerste tafereel zien wij het Joodsche volk, dat Judith verdenkt van verraad en van zonde, en dat haar bestraffing eischt door steeniging als verraadster van het land. Het tweede tafereel evenwel brengt ons de erkenning van Judith's daad, haar opoffering en de bevrijding van het land, haar huldiging en den feestelijken optocht van het juichende volk.

De schrijver heeft dus, gelijk wij in den aanvang deden uitkomen, het bijbelverhaal naar de werkelijkheid gevolgd, — het in verzen gedramatiseerd en slechts hier en daar bijgevoegd wat zijn fantasie hem ingaf, om vooral *leven* in het stuk te brengen en het te maken tot een werk met *handeling*.

In hoever hem dit gelukt is, zal de avond van a. s. Maandag moeten leeren. Aan Willem van der Veer, den knappen acteur van „Het Nederlandsch Tooneel", is de regie toevertrouwd, en deze is gedurende vele weken met de spelenden aan het repeteeren geweest. Wij hoorden er veel goeds van, — ook van de muziek.

Wij zullen de volgende week onzen lezers het resultaat van deze weken van studie kunnen meedeelen. De belangstelling is groot en de schouwburg voor de eerste voorstelling is reeds uitverkocht. Naar wij echter vernemen, is méér dan één voorstelling in uitzicht gesteld. Wij zullen trachten onze lezers ook hiervan op de hoogte te houden.

N. H. W.

Kunstzaal Pictura.

De Kunstzaal Pictura te 's Gravenhage, van wier tentoonstellingen wij bij herhaling met waardeering melding maakten, en waar ook de Kunstveilingen Oldenzeel worden gehouden, is verplaatst van het Noordeinde naar Bazarstraat 20.

Gedurende de maand Mei wordt er eene tentoonstelling gehouden van schilderijen en aquarellen van Floris Arntzenius.

Luchtfriezen.

door

HENRY ENGELÉN.

Oper und Scene, von Intendant Dr. Karl Hagemann, Pag. 214: „Ein Königreich dem Theaterfachmann, der uns noch einmal ganz von den Soffiten befreit“.

Het aanbod is mooi, en ik ben den milden gever dankbaar, ofschoon ik het bezit van een koninkrijk, onder de tegenwoordige omstandigheden, wat lastig zou vinden.

Trouwens, ik ben ook met minder tevreden. En voorloopig geef ik dan ook mijn idee maar gratis, voor niets.... Ik kan mij de ontboezeming van dr. Hagemann voorstellen, want „friezen“ zijn leelijk.

Luchtfriezen! — Het klinkt den vaklieden zoo bekend in de ooren. Ja, men kan zich aan alles wennen, ook aan het leelijkste en meest onpraktische.

Luchtfriezen! — Voor ieder vakman, die dat woord leest, heeft het de beteekenis van het onvermijdelijke, het altijd afschuwelijke, — de nachtmerrie van alle regisseurs. De leelijke, rechte, of rond uitgesneden lappen, — de voddén, of geheel van linnen, of van onder in gaas uitlopend, — maar toch altijd voddén, welke moeten dienst doen om het publiek den indruk te geven van „de oneindige ruimte“!

Hoeveel is daarover reeds geschreven! Hoeveel scheldwoorden zijn er voor uitgevonden! „Himmelfetsen“, „Ozonlappen“, — „Wotans schmutzige Wäsche“! Maar ze bleven, trots al dat schelden, en nog geen middel gaf men om ze te vervangen.

Ze bleven daar hangen boven de woedende golven, welke zooeven het schip van den Vliegende Hollander aan wal had gesmeten, *onbeweeglijk*, alsof ze vragen wilden: waarom op ons niet de waarschuwing geschilderd: „gevaarlijke kust; een beetje noord-noord-oost houden“!

Ze bleven hangen boven de „Festwiese“, jaloersch op de palen waar de vaandels en vlaggen aan bevestigd waren: dat had men aan ons, „luchtfriezen“, óók kunnen doen.

Ze bleven; en als het „beeld“ was gesteld, kon men uit het parterre de stem van den altijd vriendelijke regisseur hooren, als een laatste zucht van een ter dood veroordeelde: „en laat nu de luchtfriezen maar zakken“!

Dat beteekende dan: ál mijn moeite is vergeefs geweest: de zee is geen zee meer; het tooneel hoog in de bergen werd van *boven afgesloten* door de smerige „Himmelfetsen“, — onmogelijk te belichten, meestal in kleur verschillend van den achtergrond, gekreukt, vol plooiën!.... om wanhopig van te worden.

Artistiek gesproken: afgrijselijk! Praktisch gesproken: totaal onbruikbaar!

En gevaarlijk tevens, — dat moet erkend. Opeenhoping van brandbare voorwerpen *boven de hoofden der uitvoerenden*, in de direkte nabijheid van het publiek. De zijwanden konden weggebracht worden, maar alles wat naar boven gaat, *moet daar blijven*, omdat het weer noodig kan zijn, of omdat het te veel werk geeft om het weg te nemen.

En als dat alles daar *blijft*, moet het toch onzichtbaar worden gemaakt: men moet toch „afstoppen“, dus: *friezen*!

Friezen en altijd *wéér* friezen. Boomfriezen over een reusachtig plein, om toch maar die nóg afschuwelijker luchtfriezen overbodig te maken. Velums, met daarboven weer lucht, lapmiddeltjes met lappen: onmogelijk te belichten.

Mijne vereerde kollega's kennen het, weten het álleen. Maar er is geen ander middel. De friezen bleven. Van al de in de laatste jaren nieuw gebouwde theaters kan men zeggen dat ze reusachtige verbeteringen bevatten waaraan men vroeger niet heeft gedacht. Alleen *dit* euvel bleef; en toch wist en voelde iedereen dat het „leelijk“ was.

Men wist het, want men probeerde steeds weer nieuwe hulpmiddeltjes.

Men maakte voor de „Salomé“-opvoering in Keulen een panorama-doeck van 26 meter hoogte, — nam alle dekors uit de kap, en men had „ruimte“.

Een ieder, die dat wonderbare effect heeft gezien, moet toch tot de konklusie zijn gekomen: „daar moet het heen“! Maar daarvoor moesten alle doeken uit de kap genomen worden, men kon dus dien avond niets meer spelen door het enorme oponthoud, wanneer men voor een volgend werk de dekors weer had moeten plaatsen.

Maar de weg om er te komen was aangewezen. In het theater der toekomst moeten wij spelen met geheel, of zooveel mogelijk *leege kap*.

Ruimte, — alleen dát geeft indruk van hoogte. Alleen dát geeft proportie.

Max Martersteig schreef:

„Das A aller auf die Verbesserung des Bühnenbildes gerichteten Bestrebungen, die mit Hilfe bildender Künstler und tüchtiger moderner Techniker zur That werden sollen, heisst: natürliche Raum; das B: Proportionalität; das C: naturgemässe Lichtwirkung.“

„Erweiterung des Gesichtsfeldes nach den Seiten hin, wo eine entsprechend intensiv beleuchtbare Luftwand natürliche Horizonte vortauschen muss.“

„Hier müssen die Theaterbaumeister der Zukunft helfen.“

„Diese Herren sollten nicht all ihren Witz auf

Fassaden und Foyer-Kunststückchen verschwenden, — wichtiger ist dass sie uns richtig organisierte Bühnenhäuser schaffen.....

„Und sie dürfen niet zu bequem sein ihren Bauherren, den Stadtvatern, klar zu machen, dass die Bühne der *wichtigste Raum* eines Theaterbaues ist...”

Dus de theater-bouwers der toekomst moeten ons vóór alles tooneelen bouwen, waarop we kunnen werken *zonder luchtfriezen*.

Alleen *zonder luchtfriezen* in eene onafgedekte ruimte is b.v. de zee oneindig, — de top van een berg (voorspel „Tiefland” b.v.) hoog.

Ik acht het overbodig tegenover vaklieden, en tot hen alleen richt ik mij, — het noodzakelijke van de verdwijning van luchtfriezen te verdedigen, hen te wijzen op de voordeelen welke men zou kunnen bereiken met eene leege of zoo goed als leege kap, waardoor de verlichting veel schooner en natuurlijker, het overzicht over het tooneel veel gemakkelijker zal worden.

Dan eerst zal men natuurlijke verhoudingen krijgen. Dus wég met de luchtfriezen! Wég met die stapelplaats van brandmateriaal uit de kap! Wég met dat alles, omdat het gevaarlijk, maar vóór alles: omdat het afschuwelijk is.

Doch eerst moeten de bouwmeesters der toekomst helpen!

(Wordt vervolgd.)

De 25ste Jaarlijksche

Tentoonstelling van Sint-Lucas.

Stedelijk Museum, Amsterdam.

II.

Onder buitengewoon groote belangstelling is verleden Zondag de jubileum-tentoonstelling van Sint-Lucas in het Stedelijk Museum geopend. Meer dan duizend menschen vulden de zalen, waarin een keur van meer dan vierhonderd werken is te zien.

De voorzitter der vereeniging, de heer E. R. D. Schaaap, sprak een openingswoord, waarin hij in het kort een schets gaf van het ontstaan en het verleden van Sint-Lucas, — en de heer K r a b b é huldigde den voorzitter, in wien hij de jeugd en de energie der vereeniging verpersoonlijkt ziet. Daarna verspreidde het gezelschap zich door de zalen, waar verschillende belangrijke inzendingen de algemeene belangstelling hadden.

Op de tentoonstelling zelve komen wij in ons volgend nummer uitvoerig terug.

De Onafhankelijken.

I.

De blauw-witte vlag wappert weer boven het gebouw der Onafhankelijken. De stadsvlag en de drie-kleur flankeren de schilderskleuren. De voorgevel van het — toch zoo praktisch ingerichte tentoonstellingsgebouw is gansch nieuw in de verf gestoken, en... een nieuw bestuur staat aan het hoofd der vereeniging. 't Is, of de Onafhankelijken, met hun 7de tentoonstelling, een nieuwe faze zijn ingegaan; of zij weerwraak hebben willen nemen op de vorige expositie, waar immers het dilettantisme hoogtij vierde en de werken der kunstenaars ondergingen onder het groote aantal der liefhebbers-produkten. 't Is, of zij ons, publiek, met drang, met sterken drang, hebben willen doen gevoelen: wij *zijn* een vereeniging van *kunstenaars*, en de indringende dilettanten zijn slechts onze schijn.... En zij hebben kunstenaars van grooten naam en bijzondere bekwaamheden uitgenoodigd om met hen mee te exposeeren en *zoo* den luister dezer 7de tentoonstelling te verhoogen. En de kunstenaars van reputatie, het streven der Onafhankelijken waardeerend, hebben aan de roepstem gehoor gegeven en hun werk afgestaan, ten einde den indruk dat het een *kunstenaars-uiting* is — deze tentoonstelling — te helpen vergrooten. En zoo ontleent deze 7de haar betekenis vooral aan het werk der gasten, die met de leden mee tentoonstellen. En nu komt óók het werk der leden tot zijn recht.

Reeds de eerste indruk, bij het binnentreden, is een gunstige. Veel kleur, — veel ernst. Kleur: van de felle, vurige batiks van Djurree Duursma, — ernst vooral: van de deftige doeken van mevrouw Wegerif: portiere en gordijn in „velours Rembrandt”, in stijlvolle, rustige dekors, mat en ernstig.

En voor u uit: de deftige, rustige, streng gestyleerde afgietsels van het bewonderenswaardige beeldhouwwerk van H. A. van den Eynde, den Haarlemschen kunstenaar die het Scheepvaarthuis, dat wonder van bouwkunst, heeft versierd, en die daarvan ons, bezoekers der Onafhankelijken, een denkbeeld wil geven door verschillende fragmenten: de Middellandsche Zee, de Stille Zuidzee, de Indische en de Atlantische Oceaan, door karaktervolle vrouwefiguren gesymboliseerd, en onderdeelen die bij de bovengenoemde fragmenten behooren, als: eene Lybische fluitspeelster, eene Chinese specerij-draagster, een Noorman, Japansche en Indische mythen, enz. Ook is er een gipsmodel „Evolutie” voor een gevelsteen, en voorts stelt Van den Eynde een groep „Allegro

van opvatting, is „De koude tuin”: sneeuw- en ijel-
vizie van een brokje Leidschebosch te Amsterdam.

De winterkoude is er góed in uitgedrukt en het is
heel fraai van schemerige witten en schaduwen. Zon-
nig is de „Blijde morgen” met het lentegroen, en warm
van kleur het interieur met het model, rookende „n
Sigaret”. Van den Bergh te toont zich in vele zijner
doeken dan ook een krachtig kolorist, en hij bereikt,
voor mij, zijn hoogtepunt in dit opzicht in „Zwoele
rozen” en de dieproode ranonkels (no. 19).

Wij bevelen onze lezers een bezoek aan deze ten-
toonstelling alleszins aan. Er is veel belangwekkends,
dat hun zéker zal interesseeren.

N. H. WOLF.

Operette-Vertalingen.

Wij ontvangen het volgend schrijven van den heer
F. Hageman, met verzoek tot plaatsing:

Aan de Redactie van het
Weekblad „De Kunst”.

Geachte Redactie!

In het nummer van het Weekblad „De Kunst” van
22 April tref ik een — laat ons zeggen: kritiek aan
over de vertalingen van de operettes in het Rembrandt-
Theater, waarvan gij kortweg decreeteert, dat zij *slecht*
zijn. Daar ik het voorrecht en het genoegen heb, voor
den heer Max Gabriel de allermeeste operettes te
vertalen;

en daar ik mij de slechtheid heb laten inblazen,
dat uw oordeel menigmaal eenigszins schommelt naar
de mate van de „standing” der beoordeelden (ik ben
aan de „Telegraaf” — *et voilà un point qui dict tout*
— misschien!),

zoo heb ik mij — *pour voir* — eens gewend tot de-
genen, die vóór alle anderen bevoegd zijn om over ver-
talingen te oordeelen, n.l. zangers en tooneelspelers.

25STE
JAARLIJSCH TENTONSTELLING
DER
VEREENIGING SINT-LUCAS
IN HET
STEDELIJK MUSEUM
VAN ZONDAG 7 MEI TOT ZONDAG 11 JUNI 1916
DAGELIJKS VAN 10 TOT 5 UUR
TOEGANG 25 CENTS DE PERSOON

Het voorjaar is er.

Het wordt tijd voor Uw Zomercostume.

In elk gezelschap trekt KREYMBORG's
kleding de aandacht tot zich.

Soepele, elegante Heeren-costumes van licht,
middel- en donker-grijze zomerstoffen. Gemêleerde
kleuren met hoofdtönen blauw, bruin en brons.

Zeer uitgebreide sortering.

Naar maat van af f 33.—

Gemaakt voorhanden f 16.—

A. Kreymborg & Co

Hofleveranciers.

Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Leiden, Delft,
Zaandam, Maastricht, 's Hertogenbosch, Middelburg,
Eindhoven, Venlo.

Ziehier een kleine bloemlezing uit de antwoorden welke zij mij wel wilden zenden (van de „antwoorders” ken ik er slechts twee persoonlijk):

„Ik spreek den wensch uit, dat de heer Gabriel u alle nog op te voeren operettes zal doen vertalen — ik heb dan geen potlood noodig en leer mijn rol vlug en gemakkelijk.”

„Uw vertalingen waren steeds van de beste, dat is trouwens ook bij al mijn collega's bekend.”

„Zoowel zang als parlando is vloeiend en gemakkelijk...”

„... dat steeds de operettes, door u vertaald, geestig, bijzonder gemakkelijk te zingen en te spreken, en, wat niet bij iedere vertaling van een operette het geval is, van een heerlijke zangerige taal zijn.”

„... maar al te vaak hebben wij rollen ter instudeering gekregen, die door anderen dan u vertaald waren, en bijna niet te leeren waren door hun gewrongen taal, of die zoo letterlijk uit het Duitsch vertaald waren, dat het geen Hollandsch was — wel Hollandsche wóórden, maar geen spreektaal. De z.g. *Witze* waren zoo slecht vertaald, dat wij zelf dikwijls bij de ineenzetting andere aardigheden moesten bedenken. Bij uwe vertalingen hebben wij hier nooit last van gehad. Ik kan dus onomwonden verklaren, dat uwe vertalingen altijd uitblinken boven die van anderen, door hun goede spreektaal, goed zingbaar vertaalde coupletten, en goed vertaalde aardigheden.”

Tot zoover de heeren zangers.

U duidt het mij niet euvel dat ik mij toch maar liever aan hun oordeel refereer? En ook niet, dat ik tot dit ongebruikelijke Pink-Pillen-middel mijn toevlucht genomen heb, om mij te verdedigen tegen een m.i. onge-rechtvaardigde kritiek?

Overigens sans rancune, en dankend voor de verleende plaatsruimte.

Achtend.

F. HAGEMAN.

Opmerking van de Redactie: — Het was ons geenszins bekend dat de heer Hageman geregeld voor het Rembrandt-Theater werkt. Over het algemeen hebben wij veel achting voor het werk van dezen schrijver, en wij hebben het dan ook steeds betreurd dat hij aan „De Telegraaf” is verbonden. Doch zelfs als wij geweten zouden hebben dat hij de vertaler is, zou dit met zijn Telegraaf-redacteurschap geen verband hebben gehouden. Dat b.v. Rido ook aan „De Telegraaf” is, heeft niets met zijn revue-plagiaat te maken. Rido zou b.v. plagiaat plegen al was hij aan geene enkele krant verbonden. Dat zit nu eenmaal in

zijn bloed, — en dat komt omdat hij zelf het talent mist om iets oorspronkelijks te produceeren. Evenmin kan de heer Hageman gebedgd zijn, als wij de „Rembrandt”-vertalingen — of wat wij op het tooneel als zoodanig te hooren krijgen — „slecht” vinden, omdat hij toevallig óók redacteur van „De Telegraaf” is. Wij begrijpen het verband trouwens niet. Er wordt weleens gezegd: „zooals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten”. En dat medewerkers aan „De Telegraaf” er brutaalweg op los liegen en insinueeren om zich op den een of ander te wreken, is een algemeen bekend feit en kan bijna dagelijks worden aangetoond. Aan „De Kunst” bestaat deze gewoonte niet. Ook van den heer Hageman is ons zoo iets niet bekend. Maar de heer Hageman hoort en ziet het natuurlijk dagelijks in zijne („Telegraaf”-)-omgeving, en ... verdenkt nu ook andere redacties. . .

Wij herhalen: *wij kennen alléén werk. Personen blijven bij de beoordeeling van werk* bij ons buiten aanmerking.

Overigens achten wij zangers en tooneelspelers niet de meest competenten om over de letterkundige waarde van eene vertaling te oordeelen.

GRAND-GALA

VOORNAAMSTE TAVERNE IN NEDERLAND
AMSTERDAM

REMBRANDTPLEIN 8-10

IEDEREN DAG

THE-, DINER- EN AVOND-CONCERT

KOUDE EN WARME KEUKEN TOT 'NACHTS TWEE UUR

Dirk Hütter

OPTICIEN

Taksteeg 12

Amsterdam

Tooneelkijkers

Brillen

Pince-nez

